

47 מפתח ביתו עד בוקר¹). אָמַנְם זֶה גּוֹפֵא דוֹרֵשׁ בְּאוּר, אִיךְ אֶפְשֶׁר
 48 לוֹמַר שֶׁהַגְּאֹלָה הִיְתָה הֵן בַּיּוֹם וְהֵן בַּלַּיְלָה, וְהָרִי יוֹם וְלַיְלָה
 49 הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, וְאִיךְ אֶפְשֶׁר שְׂאוֹתוֹ עֲנִן, עֲנִן הַגְּאֹלָה,
 50 יְהִיהַ בְּשְׁנֵי הַפְּכִים. וּבִפְרָט שֶׁהַגְּאֹלָה בַּיּוֹם הִיְתָה בְּתוֹקְפוֹ שֶׁל

51 יוֹם - חֲצוֹת הַיּוֹם כְּמוֹ
 52 שְׁכָתוּב בְּעֵצֶם הַיּוֹם גּו',
 53 וְכֵן הַגְּאֹלָה בַּלַּיְלָה
 54 הִיְתָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
 55 (כְּדֵאִיתָא בְּרִש"י⁸)
 56 וּבַמְּכִילְתָּא⁹), שְׁזָהוּ תַקְף
 57 חֲשָׁף הַלַּיְלָה [כְּמַבְאָר
 58 בְּמָקוֹם אַחֵר¹⁰ שְׁחֲצִיּוֹ
 59 הֶרְאִישׁוֹן שֶׁל הַלַּיְלָה
 60 הוֹלֵךְ וְנִחְשָׁף, וּבְחֲצִיּוֹ
 61 הַשְּׁנַי כָּבֵר מִתְחִיל
 62 לְהִתְנוּצֵץ קֶצֶת מְאוֹר
 63 הַיּוֹם, וְנִמְצָא שְׁתַּקְף
 64 הַחֲשָׁף הוּא בְּחֲצוֹת
 65 הַלַּיְלָה], וְאִם כֵּן הָרִי ב'
 66 הָעֲנִינִים דְּיוֹם וְלַיְלָה כָּאֵן
 67 הֵם ב' הַפְּכִים מִן הַקְּצָה
 68 אֶל הַקְּצָה - תוֹקֵף הַאוֹר
 69 (חֲצוֹת הַיּוֹם) וְתוֹקֵף הַחוּשׁ
 70 (חֲצוֹת הַלַּיְלָה), וְאִם כֵּן
 71 יִקְשֶׁה בְּיֹתֵר אִיךְ שִׁיף
 72 שֶׁהַגְּאֹלָה תִּהְיֶה בְּשְׁנֵיהֶם.
 73 גַּם מְדִיק בְּהַמְאָמֵר שֶׁם
 74 מֵהוּ שְׁכָתוּב לַיְל שְׁמוּרִים
 75 הוּא לְהוֹנִי' (הַלַּיְלָה הוּא, לַיְל
 76 פֶּסַח, מִשּׁוּר מִן הַמּוֹיֵקִין. הַלַּיְלָה
 77 הוּא מוֹכַטָּח וְשִׁמּוֹר מִשְׁשֵׁת יָמֵי
 78 בְּרֵאשִׁית שְׁתֵּיהֶן בּוֹ הַגְּאֹלָה),
 79 מֵהוּ עֲנִן הַשְּׁמוֹר לְהוֹנִי'
 80 (דוֹקָא שֶׁם הוּא), וְגַם מֵהוּ

1 וַיְהִי בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לַיְל
 2 שְׁמוּרִים הוּא לְה' לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם גּו'¹. וּמְדִיק בְּזֶה
 3 כְּבוֹד קְדוּשַׁת אֲדָמוֹר (מֵהוֹרֵשׁ"ב) נִשְׁמְתוּ-עֲדָן בְּדְבוּר-
 4 הַמִּתְחִיל זֶה דְּשֵׁנַת תְּרַנ"ה [שְׁנַדְפֵס כְּעַת -) שְׁנַת תְּשַׁד"מ. שְׁנַת

5 אִמִּירַת הַמֵּאֲמֵר) בְּסִפֵּר
 6 הַמְּאָמְרִים תְּרַנ"ה²],
 7 דְּצִרִיף לְהִבִּין מֵה
 8 שְׁבִתְחִלָּה אָמַר בְּעֵצֶם
 9 הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ הַיְינוּ
 10 דְּיִצִּיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה
 11 בַּיּוֹם, וְכֵן לְקַמְן³ כְּתִיב
 12 וַיְהִי בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
 13 הוֹצִיא ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 14 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם גּו', וְאַחַר
 15 כֶּף אֹמַר לַיְל שְׁמוּרִים
 16 גּו' לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ
 17 מִצְרַיִם, דְּמִשְׁמַע מְזֶה
 18 שְׁיִצִּיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה
 19 בַּלַּיְלָה - מִן הַכְּתוּבִים בְּסִיפּוֹר
 20 יִצִּיאַת מִצְרַיִם "וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
 21 וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר... וַיֹּאמֶר קוֹמוּ
 22 צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי וְגו'", מִשְׁמַע
 23 שִׁיִּצִּיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה בַּלַּיְלָה.
 24 וּמְכִיבֵי עַל-זֶה מֵה
 25 שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
 26 בְּגִמְרָא⁴ עַל הַפְּסוּקִים
 27 הוֹצִיאָךְ ה' אֶלְקִיךָ
 28 מִמִּצְרַיִם לַיְלָה וְכִי
 29 בַּלַּיְלָה יֵצְאוּ וְהָלָא לֹא
 30 יֵצְאוּ אֶלָּא בַּיּוֹם שְׁנֵאֲמַר⁶
 31 מִמִּתְחַלֵּת הַפְּסוּחַ יֵצְאוּ בְּנֵי
 32 יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה! אֶלָּא,
 33 מִלְּמַד שִׁישׁוּם שְׁנֵי זְמַנִּים
 34 בִּיִּצִּיאַת מִצְרַיִם שֶׁהִתְחִילָה
 35 לְהֵם הַגְּאֹלָה מִבְּעֵרֵב
 36 נְחִינַת הַרְשׁוֹת לִיִּצִּיאָה הִיְתָה
 37 בַּלַּיְלָה. פְּרַעַה נָתַן לָהֶם רְשׁוֹת
 38 לְצֵאת בַּלַּיְלָה שְׁנֵאֲמַר "וַיִּקְרָא
 39 לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה וְגו'",
 40 וְהַיְינוּ שֶׁהִתְחַלַּת הַגְּאֹלָה
 41 הִיְתָה בַּלַּיְלָה וְגַמְר
 42 הַגְּאֹלָה הִיְתָה בַּיּוֹם⁷

בס"ד. שבת פרשת בא, ג שבט, ה'תשד"מ.

(הנחה בלתי מוגה)

וַיְהִי בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם לַיְל שְׁמוּרִים הוּא לְה' לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם גּו'¹. וּמְדִיק בְּזֶה כְּבוֹד קְדוּשַׁת אֲדָמוֹר
 (מֵהוֹרֵשׁ"ב) נִשְׁמְתוּ-עֲדָן בְּדְבוּר-הַמִּתְחִיל זֶה דְּשֵׁנַת
 תְּרַנ"ה [שְׁנַדְפֵס כְּעַת בְּסִפֵּר הַמְּאָמְרִים תְּרַנ"ה²], דְּצִרִיף
 לְהִבִּין מֵה שְׁבִתְחִלָּה אָמַר בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ הַיְינוּ
 דְּיִצִּיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה בַּיּוֹם, וְכֵן לְקַמְן³ כְּתִיב וַיְהִי בְּעֵצֶם
 הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם גּו',
 וְאַחַר כֶּף אֹמַר לַיְל שְׁמוּרִים גּו' לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 דְּמִשְׁמַע מְזֶה שְׁיִצִּיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה בַּלַּיְלָה. וּמְכִיבֵי
 עַל-זֶה מֵה שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא⁴ עַל הַפְּסוּקִים
 הוֹצִיאָךְ ה' אֶלְקִיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה וְכִי בַּלַּיְלָה יֵצְאוּ וְהָלָא
 לֹא יֵצְאוּ אֶלָּא בַּיּוֹם שְׁנֵאֲמַר⁶ מִמִּתְחַלֵּת הַפְּסוּחַ יֵצְאוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה אֶלָּא מִלְּמַד שֶׁהִתְחִילָה לְהֵם הַגְּאֹלָה
 מִבְּעֵרֵב, וְהַיְינוּ שֶׁהִתְחַלַּת הַגְּאֹלָה הִיְתָה בַּלַּיְלָה וְגַמְר
 הַגְּאֹלָה הִיְתָה בַּיּוֹם⁷. אָמַנְם זֶה גּוֹפֵא דוֹרֵשׁ בְּאוּר, אִיךְ
 אֶפְשֶׁר לוֹמַר שֶׁהַגְּאֹלָה הִיְתָה הֵן בַּיּוֹם וְהֵן בַּלַּיְלָה, וְהָרִי
 יוֹם וְלַיְלָה הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, וְאִיךְ אֶפְשֶׁר שְׂאוֹתוֹ עֲנִן,
 עֲנִן הַגְּאֹלָה, יְהִיהַ בְּשְׁנֵי הַפְּכִים. וּבִפְרָט שֶׁהַגְּאֹלָה בַּיּוֹם
 הִיְתָה בְּתוֹקְפוֹ שֶׁל יוֹם כְּמוֹ שְׁכָתוּב בְּעֵצֶם הַיּוֹם גּו', וְכֵן
 הַגְּאֹלָה בַּלַּיְלָה הִיְתָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה (כְּדֵאִיתָא בְּרִש"י⁸
 וּבַמְּכִילְתָּא⁹), שְׁזָהוּ תַקְף חֲשָׁף הַלַּיְלָה [כְּמַבְאָר בְּמָקוֹם

אַחֵר¹⁰ שְׁחֲצִיּוֹ הֶרְאִישׁוֹן שֶׁל הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ וְנִחְשָׁף, וּבְחֲצִיּוֹ הַשְּׁנַי כָּבֵר מִתְחִיל
 לְהִתְנוּצֵץ קֶצֶת מְאוֹר הַיּוֹם, וְנִמְצָא שְׁתַּקְף הַחֲשָׁף הוּא בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה], וְאִם כֵּן
 הָרִי ב' הָעֲנִינִים דְּיוֹם וְלַיְלָה כָּאֵן הֵם ב' הַפְּכִים מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, וְאִם כֵּן
 יִקְשֶׁה בְּיֹתֵר אִיךְ שִׁיף שֶׁהַגְּאֹלָה תִּהְיֶה בְּשְׁנֵיהֶם. גַּם מְדִיק בְּהַמְאָמֵר שֶׁם מֵהוּ
 שְׁכָתוּב לַיְל שְׁמוּרִים הוּא לְהוֹנִי', מֵהוּ עֲנִן הַשְּׁמוֹר לְהוֹנִי', וְגַם מֵהוּ שְׁחֹזֵר וְאוֹמַר

(1 פרשתנו יב, מא. 2) ע' עא ואילך. (3 פרשתנו יב, נא. 4) ברכות ט, א. 5) ראה טז, א. 6) מסעי לג, ג. 7) ראה רמב"ן פרשתנו עה"פ - הובא בסה"מ תרנ"ה שם. 8) ראה רש"י פרשתנו יא, ד. 9) ראה מכילתא על הפסוק ויהי בחצי הלילה. 10) ראה אוה"ת מסעי ע' א'שסא. ובכ"מ. ספר הליקוט' (ד"ח צ"צ) ערך לילה ע' תקלו ואילך.

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁחֹזֵר וְאָמַר עוֹד לאחר תחילת הפסוק: "ליל שמונים הוא להוי'
 2 להוציאם מארץ מצרים, חזר הכתוב פעם נוספת הוא הַלֵּילָה הַזֶּה לְהוֹי'
 3 שְׁמוֹנִים גו', מהו עוד כְּפַל הַדְּבָרִים?
 4 וּלְהִבִּין כָּל זֶה יֵשׁ לְהַקְדִּים בְּאוּר עֲנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּעִבּוּדָה
 5 הַרוּחָנִית בְּגוּף וְנַפֶּשׁ
 6 הָאָדָם. דְּעִבּוּדָה זוּ הִיא
 7 בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כְּמוֹ
 8 שְׁפָתוּב¹¹ לְמַעַן תִּזְכַּר אֶת
 9 יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 10 כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ (האדם מצווה
 11 לזכור יציאת מצרים בכל יום),
 12 הֵינִינוּ שְׁעֲנִין זְכִירַת יְצִיאַת
 13 מִצְרַיִם שְׁזָהוּ עֲנִין יְצִיאַת
 14 מִצְרַיִם בְּעִבּוּדַת הָאָדָם
 15 יִשְׁנֹנוּ בְּעִבּוּדַת כָּל יוֹם
 16 וְיוֹם פִּרְשַׁת יְצִיאַת מִצְרַיִם
 17 נוֹשָׁאת בְּחֻבָּה מִשְׁמַעוֹת נִצְחִית.
 18 עֲנִינָה שֶׁל זְכִירַת 'יְצִיאַת מִצְרַיִם'
 19 בְּמוֹבְנָה הַפְּנִימִי הִיא עִבּוּדַת ה'
 20 הַיּוֹמִיּוּמִית. עַל הָאָדָם לִפְעוּל
 21 בַּעֲצוּמוֹ 'יְצִיאַת מִצְרַיִם' רוּחָנִית
 22 כֹּל יְמֵי חַיָּיו. וּמִבְּאֵר בְּזָה
 23 בְּמֵאֲמַר שָׁם, דְּעֲנִין
 24 יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּעִבּוּדָה
 25 הוּא לֹא רַק הַיְצִיאָה
 26 מֵהַמִּצְרַיִם וְכוּ' דְּלַעֲמַת־
 27 זֶה [= כוחות הטומאה שלעומת
 28 הַקְּרוּשָׁה. שְׁעִינִים מֵה שֶׁהָאָדָם
 29 עָבַר עַל מִצְוֹת ה'], אֲלֵא
 30 דְּכֹמוֹ שֵׁישׁ מִצְרַיִם לְמִטָּה
 31 כֶּף יֵשׁ לְמַעְלָה בְּרוּחָנִית
 32 וְאִפְלוּ בְּקִדְשָׁה, וְגַם
 33 בְּבַחֲנִינָה זוּ צָרִיף לְהִיּוֹת
 34 יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׁכַל מְדוּרָה
 35 נִקְרָאת 'מִצְרַיִם' לְגַבִּי זוּ
 36 שְׁמַעֲלִיה. יְצִיאַת מִצְרַיִם הַרוּחָנִית
 37 – פְּנִים רְבוֹת לָהּ, הִיא מִשְׁתַּנֵּית
 38 לְפִי עֵרַךְ מְדוּרָתוֹ הַרוּחָנִית שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מְכַל אָדָם נִרְשַׁת הַיְצִיאָה מִן
 39 הַמִּצְרַיִם שְׁלוֹ... כִּשְׁם שֶׁנִּרְשַׁת הַיְצִיאָה מִ'מִּצְרַיִם דְּקִלְפָּה' (שֶׁל טוֹמָאָה וְרוּע),
 40 לְמַצֵּב שֶׁל קְדוּשָׁה וְטוֹב, כִּךְ נִרְשַׁת גַּם הַיְצִיאָה מִ'מִּצְרַיִם דְּקְדוּשָׁה'. מִמַּצֵּב שֶׁל
 41 טוֹב וְקְדוּשָׁה צְרִים וּמוֹגְבָלִים, לְמַצֵּב שֶׁל טוֹב וְקְדוּשָׁה רַחֲבִים וְעַלְיִים יוֹתֵר.

ביאור בדרך אפשר

42 'יְצִיאַת מִצְרַיִם' הִיא חֻבַּת הַצְּמִיחָה הַרוּחָנִית הַמִּתְמַדַּת, מַחִיל אֶל חֵיל, הַמוּטֵלַת
 43 גַּם עַל הָאָדָם הַהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת. גַּם הוּא צָרִיךְ תְּדִיר 'לְצַאת מִעַצְמוֹ'
 44 – הֵינֵנו לְעִבּוּד אֶת ה' לְמַעַלָּה מְכַפִּי וְגִילּוֹתוֹ, שְׁכַכַל מְדוּרָה וּמְדוּרָה נִרְשַׁת
 45 מִן הָאָדָם עִבּוּדָה אֲשֶׁר הִיא לְמַעַלָּה מִטַּעַם וְדַעַת. וְלְכַאוּרָה עֲנִין זֶה
 46 דּוֹרֵשׁ בְּאוּר, דְּמִפְּנִין
 47 שְׁזָהוּ עֲנִין שֶׁל קְדֻשָׁה
 48 אִיף אֲפֹשֶׁר לֹאמַר שֶׁהוּא
 49 עֲנִין שֶׁל מִצְרַיִם וְצָרִיף
 50 לְצַאת מִמֶּנּוּ.
 51 וַיּוֹבֵן זֶה¹² עַל-פִּי הַיְדוּעַ
 52 דְּהַמְשַׁכַּת וְהַתְּגַלּוֹת
 53 הַמְּדוּת הִיא מְבַחֲנִינַת
 54 הַמּוֹחִין (כְּמוֹבַא בְּתַנִּיא פֶּרֶק
 55 ג' וְחֲב"ד [מוֹחִין] נִקְרָאוּ אֲמוֹת
 56 וּמְקוֹר לְמַדוֹת כִּי הַמְּדוּת הֵן
 57 תּוֹלְדוֹת הַבְּרִי), דְּזָהוּ עֲנִין
 58 מַחַ שְׁלִיט עַל הַלֵּב¹³
 59 שֶׁהַמַּח מְשַׁפִּיעַ עַל הַלֵּב.
 60 וְאִף שְׁאֲמָרוֹ¹⁴ תֵּלַת
 61 שְׁלִיטִין אֵינּוֹן מוֹחָא
 62 לֵיבָא וְכַבְדָּא [=שְׁלֵשָׁה
 63 שְׁלִיטִים הֵם בְּאָדָם: מוֹחַ, לֵב
 64 וְכַבֵּד], מְכַל-מְקוֹם הַרִי
 65 בֵּין ג' שְׁלִיטִין אֵלָה
 66 עֲצָמֵן הַמַּח שְׁלִיט עַל
 67 הַלֵּב כּו'. כִּי הָרֹאשׁ הוּא
 68 לְמַעְלָה מִן הַלֵּב
 69 [וְכַנּוּדָע¹⁵ שְׁלֵכֵן נִקְרָאת
 70 תְּחִלַּת הַשָּׁנָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה
 71 מְשׁוּם שֶׁהוּא בְּדַגְמַת
 72 הָרֹאשׁ שֶׁבְּגוּף הָאָדָם
 73 שֶׁהוּא מְקוֹר וְשְׁלִיט עַל
 74 כָּל הָאֵיבָרִים], וְכֵן
 75 הַמּוֹחִין שְׁבְּרֹאשׁ הֵם
 76 לְמַעְלָה מֵהַמְּדוּת שְׁבַלֵּב
 77 וְהֵם שׁוֹלְטִים עַלֵּיהֶם,
 78 וְהַמְשַׁכַּת וְהַתְּגַלּוֹת
 79 הַמְּדוּת הִיא מְבַחֲנִינַת הַמּוֹחִין. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה עֲנִין זֶה דּוֹרֵשׁ
 80 בְּאוּר, דְּאִיף אֲפֹשֶׁר שֶׁהַתְּהוּוֹת הַמְּדוּת תִּהְיֶה מִן הַמּוֹחִין, וְהַרִי
 81 וְהַרִי מוֹחִין וּמְדוּת הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, דְּמוֹחִין הֵם בְּמְנוּחָה דְּוָקָא
 82 דְּוָקָא וְכַמְאָמְר¹⁶ סְבָא דְּעַתוּהִי סְתִים וּמוֹחִיה סְתִים וְשְׁכִיף

(11 ראה טז, ג. 12) ראה סה"מ תרנ"ה שם ע' עב ואילך. וראה בכ"ז: סה"מ ה'ש"ת ע' 41 ואילך. תו"א וארא נז, א. סה"מ תקס"ג ח"א ע' קו. תו"ח שמות קג, א ואילך. אוה"ת וארא ע' קעד ואילך. רמ ואילך. בא ע' רסד ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פקמ"ז ואילך. ועוד. 13) תניא פ"ב. פ"ז. פ"ל. וראה שם פ"א. 14) זהר ח"ב קנג, א. 15) ראה עט"ר בתחלתו. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

47 הפסק וצמצום פנה בהשפלה [היינו כאמור, רק בבחינת המעשה
 48 שבשכל שהוא תמצית ההשכלה, הבכין שבה] עד שנהפכת ממהות
 49 שכל למהות מדות. ודבר זה נפר גם בציוור הגשמי של
 50 הגרון שיש בו, כבכל ממוצע, בחינה עליונה ובחינה תחתונה, דאף שיש

51 בו ארף רחב ועמק,
 52 מכל-מקום הרי הוא
 53 מקום צר בענף ולגבי
 54 הראש ועל כן פועל הפסק
 55 וצמצום בהמשכה מן הראש
 56 להיות בערך לגבי הלב משכן
 57 המדות.

58 ובה יובן ענין מצרים
 59 דקדשה שהוא מצר
 60 הגרון העושה את
 61 אפשריות המשכת
 62 המדות מן המוחין גם
 63 בקדשה, דכשם שבציוור
 64 האדם התחתון יש מצר
 65 הגרון כך הוא גם באדם
 66 העליון, שהרי כל הבחינות
 67 ופרטי הפרטים שבהאדם
 68 התחתון משתלשלות משורשן
 69 באדם העליון, ועל כן נקרא
 70 אדם על שם אדמה
 71 לעליון¹⁹. וענין זה
 72 בקדשה שהוא (הצמצום
 73 והפסק (מצר הגרון) הוא
 74 דבר טוב וס'איו א גוטע

75 זאך] כיון שמהווה ממוצע
 76 ופועל המשכה מצומצמת
 77 מתמצית ההשכלה בשביל
 78 גלוי והתהוות המדות,
 79 ועד שעל-ידו על ידי מצר
 80 הגרון דוקא בא אחר כך
 81 ומתאפשר המעשה בפעל.
 82 והנה על-פי הנ"ל יובן
 83 ענין יציאת מצרים
 84 דקדשה, דכיון שמצרים
 85 שהוא מצר הגרון ענינו
 86 הוא הצמצום וההפרדה
 87 שבין המוחין למדות,
 88 מוכן שענין יציאת
 89 מצרים ובטול המצרים
 90 ענינה שגם במדות יאיר
 91 אור המוחין ללא צמצום
 92 והפרדה אלא כמו שהוא

1 [=זקן דעתו מופלאה משום ששוקט ומיושב] כו', מה-שאין-כן
 2 המדות הם ברעש גדול [הנקרא בלשון אידיש הומל טומל
 3 [=רעש ובהלה]], וכן הוא גם בגשמיית¹⁷, דמוגו ותכונתו של כלי
 4 המח הוא קר ומיושב וכו' מה-שאין-כן מוגו ותכונתו של הלב

5 שהוא משפך המדות הוא
 6 חם, שהרי יש בו דפק, 1
 7 דפיקו דלבא¹⁸ [נדפק
 8 הלב], היינו שהוא תמיד
 9 במרוצה, רצוא ושוב.
 10 אף הענין הוא, דמה
 11 שהשכל הוא מקור אל
 12 המדות היינו רק בבחינת
 13 המעשה שבשכל שהוא
 14 תמצית ההשכלה, ולכן
 15 התהוות המדות מן
 16 השכל היא דוקא על-ידי
 17 סלוק כל אור ההשכלה,
 18 באשר נשאר אצלו רק
 19 הבכין והמסקנא (המעשית)
 20 שבשכל. דכאשר נמצא
 21 בעולם השכל ומאיר
 22 אצלו העמק דחקמה
 23 והרחב דבינה והעמקות
 24 דדעת הרי הוא בשעה זו
 25 מופשט ולמעלה לגמרי מענין
 26 המדות בשל היותו כל כולו
 27 מרוכז בענין השכלי, ולכן לא
 28 יתכן שתהיה מזה

29 התהוות המדות שענין
 30 באדם היא ההתייחסות הרגשית
 31 לנושא. ואם כן התהוות המדות
 32 היא רק לאחר הסתלקות עיקר
 33 העיון ותקיעת המוחין בענין
 34 השכלי, ודוקא באשר
 35 נשאר אצלו רק הבכין מן
 36 ההשכלה, אזי אפשר להיות
 37 מזה התהוות המדות
 38 (בחינת זולת ודבר נוסף לענין
 39 השכלי). אמנם גם הבכין
 40 המסקנא המעשית שבשכל
 41 עצמו עדין מהותו שכל, ועל
 42 כן אינו יכול להתהפך
 43 ממהות שכל למהות
 44 מדות שכל אלא על-ידי
 45 ממצע שהוא מצר
 46 הגרון, שמיצר זה פועל

וכמאמר¹⁶ סבא דעתוהי סתים ומוחיה סתים ושכיף כו',
 מה-שאין-כן המדות הם ברעש גדול [הנקרא בלשון
 אידיש הומל טומל], וכן הוא גם בגשמיית¹⁷, דכלי
 המח הוא קר וכו' מה-שאין-כן הלב שהוא משפך
 המדות יש בו דפק, דפיקו דלבא¹⁸, היינו שהוא תמיד
 במרוצה, רצוא ושוב. אף הענין הוא, דמה שהשכל הוא
 מקור אל המדות היינו רק בבחינת המעשה שבשכל
 שהוא תמצית ההשכלה, ולכן התהוות המדות מן
 השכל היא דוקא על-ידי סלוק כל אור ההשכלה, באשר
 נשאר אצלו רק הבכין והמסקנא שבשכל. דכאשר נמצא
 בעולם השכל ומאיר אצלו העמק דחקמה והרחב דבינה
 והעמקות דדעת לא יתכן שתהיה מזה התהוות המדות,
 ודוקא באשר נשאר אצלו רק הבכין אפשר להיות מזה
 התהוות המדות. אמנם גם הבכין שבשכל עצמו עדין
 אינו יכול להתהפך ממהות שכל למהות מדות אלא
 על-ידי ממצע שהוא מצר הגרון, שמיצר זה פועל
 הפסק וצמצום פנה בהשפלה [היינו הבכין שבה] עד
 שנהפכת ממהות שכל למהות מדות. ודבר זה נפר גם
 בציוור הגשמי של הגרון, דאף שיש בו ארף רחב ועמק,
 מכל-מקום הרי הוא מקום צר בענף ולגבי הראש.

ובזה יובן ענין מצרים דקדשה שהוא מצר הגרון
 העושה את אפשריות המשכת המדות מן
 המוחין גם בקדשה, דכשם שבציוור האדם התחתון יש
 מצר הגרון כך הוא גם באדם העליון, שהרי האדם
 התחתון נקרא אדם על שם אדמה לעליון¹⁹. וענין זה
 בקדשה שהוא (הצמצום והפסק) הוא דבר טוב וס'איו
 א גוטע זאך] בשביל גלוי והתהוות המדות, ועד
 שעל-ידו דוקא בא אחר כך המעשה בפעל.
 והנה על-פי הנ"ל יובן ענין יציאת מצרים דקדשה,
 דכיון שמצרים שהוא מצר הגרון ענינו הוא
 הצמצום וההפרדה שבין המוחין למדות, מוכן שענין
 יציאת מצרים ובטול המצרים ענינה שגם במדות יאיר
 אור המוחין ללא צמצום והפרדה אלא כמו שהוא

(16) זח"ג קכת, ב. 17) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 168 ואילך. וש"נ.
 (18) ראה לקו"ש שם. 19) של"ה ג, א. כ, ב. רסח, ב. שא, ב. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

1 במקומו. וענין זה נעשה על-ידי המשכת מוחין דגדלות,
 2 פנימיות המוחין (כמבואר בתניא פרק ט"ז, שהעיקר למשול ולשלוט על
 3 הטבע שבחלל השמאלי שבלב על ידי אור ה' המאיר שמתבונן במוחו בגדולת
 4 אין סוף ברוך הוא להוליד מבינתו אהבה ויראה), שעל-ידי-זה מאיר

אור המוחין כמו שהוא

6 במקומו, במדות. ויתר
 7 על כן, שבחינת מוחין
 8 דגדלות מגלים גם את
 9 המצפונות שבמדות
 10 (אהבה שבהתגלות הלב ולמעלה
 11 מזה אהבה שבפנימיות הלב)
 12 (ועד) שרש המדות
 13 האהבה הטבעית המסותרת
 14 שבכל אחד ואחד מישראל
 15 שלמעלה גם משרש
 16 המוחין. וכמבאר במקום
 17 אחר²⁰ שמשמע זה
 18 בחינת יחידה שבגוף
 19 עצם הנשמה – חלק אלוהי
 20 ממעל ממש שאינה זקוקה לשום
 21 התבוננות כדי לעוררה שהיא
 22 שורה דוקא בלב ולא
 23 במח, משום ששרש
 24 המדות הוא למעלה
 25 משרש המוחין. וזהו
 26 ענין יציאת מצרים,
 27 היציאה מבחינה זו
 28 שבמדות הנמשכת על-
 29 ידי הפסק וצמצום מצר
 30 הגרון, עד שמאירה בהם
 31 הארת המוחין כפי
 32 שהמוחין הם במקומם,
 33 ועד שמאיר בהם שרש
 34 המדות שלמעלה משרש
 35 המוחין.

ביאור בדרך אפשר

48 השמאלי שבלב (יצר הרע) ומדות הן דגמת לילה כאמור, מדות הלב
 49 מתהוות רק כאשר נמשכת מן המוחין כי אם המשכה מצומצמת שהיא תמצית
 50 השכלה (בחינת לילה). וזהו בעצם היום הזה, שמורה על תקף
 51 גלוי המוחין, בחינת גדלות המוחין ופנימיות המוחין, הנה

על-ידי-זה שנמשכים תוקף

53 ועיקר המוחין למדות נעשה
 54 ליל שמורים, תקף
 55 המדות שבתוקף המדות עצמן
 56 מאיר תוקף ועיקר המוחין, שגם
 57 הלילה נהפך ליום, ולילה
 58 כיום יאיר²¹, ועד שמאיר
 59 שרש המדות שלמעלה
 60 משרש המוחין, וזהו ענין
 61 ישת חשף סתרו [=ישים
 62 חושך סביבותיו. אור גבוה ונעלה,
 63 עד שאין בכוח העולמות לקבלו
 64 כלל, ולכן מצידם נקרא הוא בשם
 65 חושך]²². ולכן כתיב ליל
 66 שמורים הוא להגוי,
 67 להגוי ממש, שנמשכת
 68 תוספת אור בשם הגוי
 69 על-ידי הפיכת הלילה
 70 ליום ענין 'אתהפכא' שהוא על
 71 דרך יתרון האור הבא מן החושך
 72 דוקא. וזהו גם הטעם על
 73 מה שחוזר ב' פעמים ליל
 74 שמורים הוא להגוי,
 75 שמורים גוי, כי בחינת
 76 אתהפכא היא כמו עבודת
 77 התשובה המביאה רפואה
 78 וגאולה לעולם שהיא
 79 בכפלים²³.

אור המוחין כמו שהוא במקומו. וענין זה נעשה על-ידי
 המשכת מוחין דגדלות, פנימיות המוחין, שעל-ידי-זה
 מאיר אור המוחין כמו שהוא במקומו, במדות. ויתר על
 כן, שבחינת מוחין דגדלות מגלים גם את המצפונות
 שבמדות (ועד) שרש המדות שלמעלה גם משרש
 המוחין. וכמבאר במקום אחר²⁰ שמשמע זה בחינת
 יחידה שבגוף שורה דוקא בלב ולא במח, משום
 ששרש המדות הוא למעלה משרש המוחין. וזהו ענין
 יציאת מצרים, היציאה מבחינה זו שבמדות הנמשכת
 על-ידי מצר הגרון, עד שמאירה בהם הארת המוחין
 כפי שהמוחין הם במקומם, ועד שמאיר בהם שרש
 המדות שלמעלה משרש המוחין.

וזהו בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הגוי מארץ
 מצרים ליל שמורים הוא להגוי להוציאם מארץ
 מצרים, דמוחין ומדות בערך זה לזה הם כמו יום
 ולילה, דמוחין הם דגמת יום ומדות הן דגמת לילה.
 וזהו בעצם היום הזה, שמורה על תקף גלוי המוחין,
 בחינת גדלות המוחין ופנימיות המוחין, הנה על-ידי-זה
 נעשה ליל שמורים, תקף המדות, שגם הלילה נהפך
 ליום, ולילה כיום יאיר²¹, ועד שמאיר שרש המדות
 שלמעלה משרש המוחין, וזהו ענין ישת חשף סתרו²².
 ולכן כתיב ליל שמורים הוא להגוי, להגוי ממש,
 שנמשכת תוספת אור בשם הגוי על-ידי הפיכת הלילה
 ליום. וזהו גם הטעם על מה שחוזר ב' פעמים ליל
 שמורים הוא להגוי שמורים גוי, כי בחינת אתהפכא
 היא כמו עבודת התשובה שהיא בכפלים²³.

והנה מענין יציאת מצרים ברוחניות נמשך גם כן ענין
 יציאת מצרים בגשמיות שנעשה לילה כיום יאיר
 כפשוטו וגם בחינת ישת חשף סתרו. וכן יהיה גם בגאולה
 העתידה, דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות²⁴,
 ויתירה מזו שהנפלאות אז יהיו נפלאות גם בערך
 הנפלאות שהיו ביציאת מצרים, ובמהרה בימינו ממש.

76 אתהפכא היא כמו עבודת
 77 התשובה המביאה רפואה
 78 וגאולה לעולם שהיא
 79 בכפלים²³.
 80 והנה מענין יציאת
 81 מצרים ברוחניות נמשך
 82 גם כן ענין יציאת מצרים
 83 בגשמיות שנעשה לילה
 84 כיום יאיר כפשוטו וגם
 85 בחינת ישת חשף סתרו.
 86 וכן יהיה גם בגאולה
 87 העתידה, דכימי צאתך
 88 מארץ מצרים אראנו
 89 נפלאות²⁴, ויתירה מזו
 90 שהנפלאות אז יהיו
 91 נפלאות גם בערך
 92 הנפלאות שהיו ביציאת
 93 מצרים, ובמהרה בימינו
 94 ממש.

20) ראה גם לקו"ת ר"ה נח, ד. תצא ה, ד ואילך. המשך תער"ב פ"ה.
 וראה גם תו"ח בראשית יא, ד ואילך. המשך תער"ב פרק רנא ואילך.
 21) תהלים קלט, יב. 22) שם יח, יב. 23) ראה אגה"ת פ"ט. ובכ"מ.
 24) מיכה ז, טו.